

УДК 338.439

О. О. Ільченко,
аспірант кафедри економіки, Дніпровський державний аграрно-економічний університет
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0004-9459-4037>

DOI: 10.32702/2306-6792.2025.6.141

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ДОСТУПНОСТІ ПРОДОВОЛЬСТВА: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

O. Ilchenko,
Postgraduate student of the Department of Economics,
Dnipro State Agrarian and Economics University, Dnipro

SOCIO-ECONOMIC ASPECTS OF FOOD AVAILABILITY: CHALLENGES AND PROSPECTS

У статті розглянуто соціально-економічні чинники, що впливають на доступність продовольства та її значення для забезпечення продовольчої безпеки. Проаналізовано основні виклики, зокрема вплив глобалізації, змін клімату, економічних криз та військових конфліктів на формування продовольчих ринків. Особливу увагу приділено економічній, соціальній та фізичній доступності продовольства, а також державній політиці у сфері продовольчої безпеки. Визначено ключові загрози, серед яких бідність, інфляція, зростання цін на продукти, нерівний розподіл ресурсів та енергетична криза. Запропоновано стратегічні напрями для підвищення доступності продовольства, зокрема через підтримку сільськогосподарського виробництва, розвиток інфраструктури, соціальні програми та адаптацію до змін клімату. Отримані результати можуть бути використані для розробки ефективних політик у сфері продовольчої безпеки та сталого розвитку.

Food availability is a determining factor in ensuring food security and stable socio-economic development. In today's context of globalization, climatic changes, economic crises and military conflicts, there are significant risks to form food markets. The increase in poverty and social inequality complicates the ability of the population to receive quality nutrition, which necessitates the search for effective food security strategies. Scientific researches in this field cover the economic, social, environmental and political aspects of food security, based on the conceptual developments of international organizations, including FAO. The main components of food safety are the physical availability of products, economic access to them, the ability to use them and the stability of supply. The analysis of recent studies demonstrates the need for a comprehensive approach to solving the problem of food availability, including adaptation of agricultural systems to climate change, development of logistics networks, improvement of social programs and introduction of innovative technologies. The purpose of this study is to analyze socio-economic factors that influence the availability of food, identifying modern challenges in this area and promising directions of food security. Methodological approaches to assessing the economic and social accessibility of food, the impact of income, inflation and social support policies on the population of receiving quality nutrition are considered. The importance of state regulation, infrastructure development and agricultural support to ensure a stable supply of products is substantiated. The results of the study indicate the need for an integrated approach to the formation of food policy, which takes into account economic, social and environmental factors. The use of innovative technologies in agriculture, improving the social protection system and development of market infrastructure can help to increase food security. The proposed recommendations are practical for the development of effective government programs and strategies for sustainable development of the food system.

Ключові слова: продовольча безпека, доступність продовольства, ціни на продукти, соціальна нерівність, державна підтримка.

Key words: food security, food availability, food prices, social inequality, government support.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Доступність продовольства є ключовим фактором забезпечення продовольчої безпеки та

стабільного соціально-економічного розвитку суспільства. У сучасних умовах глобалізація, зміни клімату, економічні кризи та військові конфлікти значно впливають на формування продовольчих ринків. Зростання рівня бідності та соціальної нерівності у багатьох країнах обме-

жує можливість населення отримувати якісне та поживне харчування. Водночас технологічний прогрес і державні програми підтримки можуть сприяти покращенню ситуації та зменшенню ризиків продовольчої нестабільності. Вивчення соціально-економічних аспектів доступності продовольства дозволяє визначити основні виклики та перспективи вирішення цієї проблеми. Саме тому дослідження цієї теми є актуальним для формування ефективних політик та забезпечення сталого розвитку суспільства.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Сучасні наукові дослідження фокусуються на аналізі економічних, соціальних, екологічних і політичних аспектів продовольчої безпеки. Концептуальну основу продовольчої безпеки на міжнародному рівні формують дослідження Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН (FAO). Основними її складовими є фізична наявність продовольства, економічний доступ до нього, використання продуктів для підтримки здоров'я та стабільність постачання. Вивченню загроз продовольчій безпеці та проблем доступності продовольства присвятили свої наукові праці багато вчених, серед яких: Р.Ю. Агакерімова [1], І.В. Артімонова [2], О.М. Бородіна [3], О.П. Зоря [4], О.С. Пляшко [7], І.О. Сташкевич [8] та інші. Огляд літератури демонструє, що продовольча безпека є багатогранною проблемою, яка потребує комплексного підходу. Наукові дослідження вказують на важливість сталого розвитку, економічної рівності, екологічної відповідальності та технологічного прогресу для досягнення продовольчої безпеки в глобальному масштабі. Подальші дослідження повинні зосереджуватися на адаптації аграрних систем до змін клімату, підвищенні ефективності продовольчих ланцюгів і розробці стратегій соціальної підтримки населення.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Мета статті - комплексне дослідження соціально-економічних чинників, що впливають на доступність продовольства для населення, аналіз сучасних викликів у цій сфері та визначення перспективних напрямів для забезпечення продовольчої безпеки.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Проблема продовольчої безпеки залишається однією з ключових у глобальному роз-

витку. Вона охоплює питання забезпечення населення достатньою кількістю якісної їжі, доступності продовольства, стабільності його постачання та відповідності стандартам безпеки.

Доступність продовольства є важливим фактором забезпечення продовольчої безпеки, соціальної стабільності та економічного розвитку суспільства. Аналіз соціально-економічних аспектів цієї проблеми дозволяє виявити причини продовольчих криз, визначити ефективні стратегії їх подолання та розробити рекомендації для політики в цій сфері.

Аналіз соціально-економічної доступності продовольства проводиться за такими основними методологічними підходами:

— оцінка впливу рівня доходів населення, цін на продукти харчування, інфляції та інших макроекономічних факторів на можливість доступу до продовольства. Вона включає використання індексу цін на продовольство (FAO Food Price Index) та аналіз купівельної спроможності домогосподарств;

— дослідження поведінки споживачів, соціальних норм і впливу політики підтримки малозабезпечених верств населення. До його методів належать опитування та соціологічні дослідження, а також вивчення ефективності програм соціального забезпечення.

Методологічний підхід до аналізу соціально-економічних аспектів доступності продовольства повинен бути комплексним і враховувати різноманітні фактори (економічні, соціальні, географічні, політичні, екологічні). Розуміння факторів, які впливають на цю доступність, є важливим для формування ефективної аграрної політики та забезпечення стійкого розвитку суспільства.

Економічна доступність продовольства визначається взаємодією таких ключових факторів, як рівень доходів населення, ціни на продукти харчування та інфляція.

Рівень доходів населення безпосередньо впливає на купівельну спроможність громадян. Зниження доходів обмежує можливості придбання необхідних продуктів, що може призвести до погіршення харчування та загального добробуту. Наприклад, економічні кризи або високий рівень безробіття можуть суттєво зменшити доходи домогосподарств, ускладнюючи доступ до якісного харчування [3].

Ціни на продукти харчування є другим важливим економічним чинником. Зростання цін на основні харчові продукти без відповідного підвищення доходів призводить до зниження реальної купівельної спроможності. За даними Державної служби статистики України, у січні 2025 року річна інфляція прискорилося до

12,9%, причому ціни на продукти харчування та безалкогольні напої зросли на 14,3%, а на овочі та масло — на 33,9% [5]. Таке підвищення вартості харчових продуктів може змусити споживачів відмовлятися від певних товарів або знижувати якість свого раціону.

Інфляція загалом впливає на економічну доступність продовольства, оскільки призводить до зростання цін на товари та послуги, включаючи продукти харчування. Національний банк України прогнозує, що інфляція зростатиме в найближчі місяці, але з середини 2025 року почне знижуватися, і наприкінці року становитиме 8,4%, а за підсумками 2026 року — повернеться до цільового рівня 5% [6]. Високий рівень інфляції зменшує реальні доходи населення, ускладнюючи доступ до необхідних продуктів харчування.

Соціальна доступність продовольства в Україні значною мірою залежить від рівня нерівності, бідності та ефективності соціальних програм підтримки.

Нерівність в українському суспільстві проявляється через нерівний доступ до ресурсів, освіти та медичних послуг, що впливає на можливості різних верств населення забезпечувати себе якісним харчуванням. Найбільше від нерівності страждають малозабезпечені люди, які мають обмежений доступ до якісних продуктів харчування та інших базових потреб [14].

Бідність є ключовим фактором, що обмежує доступність продовольства. Низький рівень доходів не дозволяє багатьом сім'ям забезпечити себе необхідними продуктами харчування, що призводить до погіршення здоров'я та загального добробуту. Економічні кризи, безробіття та інші соціально-економічні виклики посилюють проблему бідності, збільшуючи кількість людей, які потребують допомоги.

Соціальні програми підтримки відіграють важливу роль у забезпеченні продовольчої безпеки для вразливих верств населення. В Україні реалізуються різні програми, спрямовані на підтримку малозабезпечених громадян, внутрішньо переміщених осіб та інших категорій, які потребують допомоги. Наприклад, у деяких містах функціонують програми соціально-економічного розвитку, підтримки громадських організацій та допомоги малозабезпеченим мешканцям, включно з внутрішньо переміщеними особами [7].

Фізична доступність продовольства визначається наявністю та ефективністю інфраструктури, логістичних систем і розвитку торгівлі, що забезпечують постачання харчових продуктів до споживачів [8].

Інфраструктура відіграє ключову роль у забезпеченні фізичної доступності продовольства.

Розвинена транспортна мережа, включаючи дороги, залізниці та порти, сприяє швидкому та ефективному переміщенню товарів від виробників до споживачів. В Україні стан доріг і транспортної інфраструктури впливає на швидкість і вартість доставки продуктів, особливо у сільській місцевості. Покращення інфраструктури може зменшити логістичні витрати та забезпечити своєчасне постачання продовольства.

Логістика охоплює процеси планування, реалізації та контролю ефективного переміщення та зберігання товарів. Ефективна логістика дозволяє мінімізувати витрати та забезпечити стабільне постачання продуктів харчування. В Україні розвиток логістичних центрів, складських приміщень та впровадження сучасних технологій управління ланцюгами постачання є важливими для підвищення ефективності продовольчого забезпечення.

Розвиток торгівлі забезпечує доступність продовольства через мережу роздрібних та оптових точок продажу. Наявність достатньої кількості магазинів, ринків і супермаркетів у різних регіонах країни гарантує, що споживачі можуть придбати необхідні продукти без значних зусиль [15]. Крім того, розвиток електронної комерції та онлайн-платформ продажу продуктів харчування розширює можливості доступу до продовольства, особливо в умовах обмеженої мобільності.

Держава відіграє ключову роль у забезпеченні продовольчої доступності, впроваджуючи комплексні заходи, спрямовані на підтримку сільськогосподарського виробництва, регулювання ринку та соціальний захист населення.

Підтримка сільськогосподарського виробництва здійснюється через державні програми, що надають фінансову допомогу фермерам, субсидії на придбання насіння та добрив, а також інвестиції в розвиток аграрної інфраструктури [13]. Це сприяє підвищенню продуктивності та забезпеченню стабільного постачання продовольства на внутрішній ринок.

Регулювання ринку продовольства включає встановлення цінових інтервенцій, контроль за якістю продуктів і моніторинг продовольчих запасів. Держава може впливати на ціноутворення, запобігаючи різким коливанням цін і забезпечуючи доступність основних харчових продуктів для всіх верств населення.

Соціальні програми підтримки спрямовані на допомогу малозабезпеченим верствам населення через надання продовольчих пайків, субсидій або грошових виплат. Це дозволяє зменшити рівень продовольчої незахищеності та забезпечити базові потреби громадян.

Рис. 1. Основні виклики у забезпеченні продовольчої доступності

Джерело: побудовано авторами на основі [1, 4, 8].

В умовах глобальних викликів, таких як економічні кризи або військові конфлікти, держава може реалізовувати спеціальні програми, спрямовані на підтримку внутрішнього виробництва та забезпечення продовольчої безпеки. Наприклад, в Україні було ініційовано програму "Grain From Ukraine", метою якої є допомога країнам, що стикаються з голодом, шляхом постачання українського зерна. Ця ініціатива не лише підтримує міжнародну продовольчу безпеку, але й сприяє розвитку вітчизняного аграрного сектору.

Природно-кліматичні умови, такі як посухи, повені та інші екстремальні погодні явища, впливають на обсяги виробництва сільськогосподарської продукції. Зміни клімату можуть призвести до зниження врожайності та підвищення цін на продукти харчування. Екологічна деградація, зокрема виснаження ґрунтів і забруднення водних ресурсів, також негативно впливає на виробництво продовольства та його доступність [9].

Отже, інтегрований підхід, що враховує всі зазначені аспекти, дозволить створити стійку та надійну систему забезпечення продовольством.

Проте забезпечення продовольчої доступності стикається з низкою викликів (рис. 1), зокрема:

1) зростання чисельності населення та урбанізація. Швидке збільшення населення, особливо в країнах, що розвиваються, призводить до підвищеного попиту на продовольство. Одночасно урбанізація спричиняє розширення міст, що зменшує площі сільськогосподарських угідь та ускладнює логістику постачання продуктів харчування [14]. В Україні ці процеси також мають значний вплив. Для подолання викликів, пов'язаних із зростанням чисельності

населення та урбанізацією, важливо впроваджувати стратегії, спрямовані на підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва, збереження та раціональне використання земельних ресурсів, а також розвиток інфраструктури для забезпечення стабільного постачання продовольства як у міській, так і в сільській райони;

2) зміни клімату та їх вплив на сільське господарство. Кліматичні зміни, такі як підвищення температури, зміни ре-

жимів опадів і збільшення частоти екстремальних погодних явищ, негативно впливають на врожайність та стабільність сільськогосподарського виробництва, що ставить під загрозу продовольчу безпеку [4]. Зміни клімату суттєво впливають на сільське господарство України, створюючи нові виклики для аграрного сектору. Для мінімізації негативних наслідків змін клімату необхідно впроваджувати адаптаційні заходи, такі як:

- розробка та впровадження стійких до посухи сортів культур, що здатні витримувати екстремальні погодні умови;

- оптимізація систем зрошення для ефективного використання водних ресурсів і забезпечення рослин необхідною вологою;

- впровадження сучасних агротехнологій, які дозволяють підвищити врожайність і стійкість сільськогосподарських систем до кліматичних змін.

3) енергетична криза та її наслідки для продовольчого сектору. Зростання цін на енергоносії підвищує витрати на виробництво, переробку та транспортування продуктів харчування, що призводить до збільшення кінцевих цін для споживачів і може обмежувати доступність продовольства для малозабезпечених верств населення. Енергетична криза в Україні має також значний вплив на продовольчий сектор, особливо на переробні підприємства та аграрне виробництво. Обмеження в енергопостачанні призводять до зменшення обсягів переробки сільськогосподарської продукції. Для мінімізації негативних наслідків енергетичної кризи в продовольчому секторі необхідно впроваджувати енергоефективні технології, розвивати альтернативні джерела енергії та забезпе-

чувати стабільне енергопостачання аграрних та переробних підприємств. Це сприятиме підвищенню стійкості продовольчого сектору в умовах енергетичних обмежень;

4) геополітичні конфлікти, глобалізація та їх вплив на доступність продовольства. Конфлікти та політична нестабільність можуть порушувати ланцюги постачання продовольства, обмежувати доступ до ринків та призводити до дефіциту продуктів. Глобалізація, з одного боку, сприяє розширенню торгівлі, але з іншого — робить країни залежними від зовнішніх постачань, що підвищує вразливість до зовнішніх шоків [4]. У сучасному світі геополітичні конфлікти та глобалізаційні процеси взаємодіють, впливаючи на доступність продовольства. Наприклад, воєнні дії в Україні у 2022 році призвели до значних коливань на світових ринках зерна, оскільки країна є одним з провідних експортерів пшениці та кукурудзи [1]. Це вплинуло на ціни та доступність продовольства в багатьох країнах, особливо в тих, що залежать від імпорту. Таким чином, локальні конфлікти можуть мати глобальні наслідки завдяки інтегрованості сучасних продовольчих систем. Для мінімізації негативних впливів геополітичних конфліктів та глобалізаційних процесів на продовольчу безпеку необхідно:

— диверсифікація постачання: розширення кола торговельних партнерів і джерел імпорту для зменшення залежності від окремих країн або регіонів;

— підтримка місцевого виробництва: інвестування в розвиток національного аграрного сектору для забезпечення самозабезпеченості основними продуктами харчування;

— розвиток інфраструктури: покращення транспортних і логістичних мереж для забезпечення ефективного розподілу продовольства навіть у кризових ситуаціях;

— міжнародна співпраця: участь у глобальних ініціативах та організаціях, спрямованих на забезпечення продовольчої безпеки та реагування на надзвичайні ситуації.

Загалом, розуміння та управління впливом геополітичних конфліктів і глобалізації є ключовими для забезпечення стійкої продовольчої системи, здатної адаптуватися до сучасних вик-

Рис. 2. Ключові напрями покращення доступності продовольства

Джерело: побудовано авторами на основі [4, 9, 14].

ликів та забезпечувати населення необхідними харчовими ресурсами.

Покращення доступності продовольства є багатограним завданням, що потребує комплексного підходу. Можливо представити ряд ключових напрямів (рис. 2), які сприятимуть досягненню такого покращення:

1. Розвиток локальних аграрних ініціатив та дрібного фермерства. Підтримка місцевих фермерів і сімейних господарств є важливим кроком для забезпечення продовольчої безпеки. В Україні реалізуються програми, спрямовані на розвиток дрібного фермерства, що включають фінансову підтримку, навчання та доступ до сучасних технологій. Це дозволяє підвищити продуктивність та конкурентоспроможність малих господарств, забезпечуючи населення якісними продуктами харчування [10].

Розвиток локальних аграрних ініціатив та дрібного фермерства є ключовим елементом забезпечення продовольчої безпеки та сталого розвитку сільських територій України. Малі фермерські господарства та особисті селянські господарства відіграють важливу роль у виробництві сільськогосподарської продукції, забезпечуючи значну частину внутрішнього ринку продовольства.

В Україні функціонує близько 48 тис. фермерських господарств та 4,7 млн одноосібних сільськогосподарських товаровиробників. Ці господарства обробляють приблизно 30% сільськогосподарських угідь країни та виробляють значну частину продукції [5]. Незважаючи на значний внесок, дрібні фермери стикаються з низкою проблем, серед яких: обмежений доступ до фінансових ресурсів; недостатня державна підтримка; конкуренція за земельні ресурси.

Для зміцнення позицій дрібних фермерів необхідно:

- розробити спеціалізовані програми фінансової підтримки: надання пільгових кредитів та грантів для малих господарств сприятиме їх розвитку та модернізації [11];

- підтримувати освітні ініціативи: навчання сучасним агротехнологіям та управлінським практикам допоможе підвищити ефективність господарств [12];

- забезпечити рівні умови на ринку землі: необхідно впроваджувати механізми, які б запобігали надмірній концентрації земель у великих агрохолдингах і підтримували доступ дрібних фермерів до земельних ресурсів.

Підтримка та розвиток дрібного фермерства є стратегічно важливими для економічного зростання, збереження сільських громад та забезпечення продовольчої незалежності України.

2. Інновації у сільському господарстві. Впровадження сучасних технологій є ключовим фактором підвищення ефективності аграрного сектору [4]. Інновації у сільському господарстві відіграють ключову роль у забезпеченні сталого розвитку та підвищенні ефективності аграрного виробництва. Впровадження новітніх технологій дозволяє оптимізувати використання ресурсів, зменшити негативний вплив на довкілля та підвищити врожайність.

Загалом, сталий розвиток аграрного сектору передбачає баланс між економічною ефективністю, екологічною безпекою та соціальною відповідальністю. Впровадження інноваційних технологій сприяє:

- зниженню негативного впливу на довкілля (точне землеробство та автоматизація дозволяють мінімізувати використання хімічних засобів та зменшити викиди парникових газів);

- підвищенню продуктивності праці (сучасні технології оптимізують робочі процеси, що дозволяє отримувати більший врожай з меншими затратами);

- забезпеченню продовольчої безпеки (інновації допомагають стабільно виробляти достатню кількість якісних продуктів харчування для населення).

Важливо зазначити, що впровадження новітніх технологій потребує інвестицій та навчання персоналу [12, 13]. Проте довгострокові переваги, такі як підвищення врожайності та зменшення витрат, роблять ці інвестиції виправданими. Таким чином, інтеграція інновацій у сільське господарство є необхідною умовою для його сталого розвитку та конкурентоспроможності на сучасному ринку.

3. Розширення міжнародної співпраці у продовольчій сфері. Міжнародна співпраця відкриває нові можливості для обміну досвідом, технологіями та ресурсами.

Розширення міжнародної співпраці у продовольчій сфері є ключовим фактором для забезпечення глобальної продовольчої безпеки та підтримки країн, що стикаються з проблемами голоду. Україна, як один з провідних експортерів зернових культур, активно долучається до таких ініціатив, сприяючи стабільності на світових ринках продовольства та підтримуючи країни, що потребують допомоги. Так, у межах співпраці із Продовольчою та сільськогосподарською організацією ООН (FAO) в Україні планується створити Проектний офіс цієї організації, який надаватиме технічну та гуманітарну допомогу, спрямовану на підтримку аграрного сектору та забезпечення продовольчої безпеки в країні.

Розширення міжнародної співпраці у продовольчій сфері дозволяє ефективно вирішувати проблеми голоду, підтримувати стабільність на світових ринках продовольства і сприяти сталому розвитку аграрного сектору. Україна, завдяки своїм ресурсам та активній позиції на міжнародній арені, робить вагомий внесок у забезпечення глобальної продовольчої безпеки.

4. Ефективність соціальної політики та підтримка вразливих верств населення. Соціальні програми, спрямовані на підтримку малозабезпечених верств населення, відіграють важливу роль у забезпеченні доступності продовольства. Це може включати надання продовольчої допомоги, субсидій на придбання продуктів харчування та реалізацію програм зайнятості у сільськогосподарському секторі. Ефективна соціальна політика допомагає зменшити рівень бідності та нерівності, забезпечуючи всім громадянам доступ до якісного харчування [14].

Важливим елементом соціальної політики є адресна допомога малозабезпеченим сім'ям, особам з інвалідністю, переселенцям та іншим категоріям громадян, які потребують підтримки. Забезпечення доступу до якісних соціальних послуг, охорони здоров'я та освіти є пріоритетом державної політики.

Отже, покращення доступності продовольства вимагає скоординованих зусиль у розвитку місцевого фермерства, впровадженні інновацій, міжнародній співпраці та реалізації ефективних соціальних програм. Такий комплексний підхід сприятиме зміцненню продовольчої безпеки та підвищенню якості життя населення. Забезпечення продовольчої доступності є комплексним завданням, що вимагає

скоординованих дій урядів, місцевих громад, приватного сектору та впровадження інноваційних підходів у виробництво та розподіл харчових продуктів.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

В результаті проведеного дослідження було визначено ключові соціально-економічні аспекти, що впливають на доступність продовольства. Серед основних викликів, що суттєво впливають на продовольчу безпеку, відзначаються такі як зростання чисельності населення, урбанізація, зміни клімату, енергетичні кризи та геополітичні конфлікти. Особливу увагу слід приділяти перспективам покращення доступності продовольства через розвиток локальних аграрних ініціатив, впровадження інновацій у сільському господарстві, розширення міжнародної співпраці та ефективну соціальну політику. В подальшому, для глибшого розуміння та вирішення проблем продовольчої доступності рекомендується слід оцінювати результативність державних і міжнародних програм підтримки сільського господарства, що дозволить оптимізувати політики та інвестиції у аграрний сектор. Особлива увага має бути приділена вивченню доступу до харчування вразливих груп населення та впливу соціальних програм на покращення їхнього становища.

Загалом, комплексний підхід до дослідження та вирішення проблем продовольчої безпеки, що поєднує економічні, соціальні, екологічні та технологічні аспекти, є ключем до забезпечення стійкого розвитку та благополуччя суспільства.

Література:

1. Агакерімова Р.Ю. Аналіз сучасних загроз продовольчій безпеці України. *Агросвіт*. 2024. № 12. С. 112–117. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2024.12.112> (дата звернення 30.01.2025).
2. Артимонова І.В., Киришун Д.В. Економічні аспекти еволюції поняття "доступність продовольства" в контексті забезпечення продовольчої безпеки країни. *Сталий розвиток економіки*. 2024. № 3 (50). С. 304–310. DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-50-45> (дата звернення 19.01.2025).
3. Бородіна О.М. До питання методології дослідження права людини на продовольство в сталій продовольчій системі. *Економіка України*. 2024. № 4 (749). С. 36–56. DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2024.04.036> (дата звернення 22.02.2025).

doi.org/10.15407/economyukr.2024.04.036 (дата звернення 22.02.2025).

4. Зоря О.П., Зоря С.П., Мауер Д.Р. Напрями інвестиційного-інноваційного розвитку аграрного виробництва України в умовах євроінтеграційних змін та продовольчих викликів. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2023. № 8. С. 83–88. DOI: <https://doi.org/10.32782/dees.8-14> (дата звернення 09.02.2025).

5. Індекси споживчих цін (інфляція): Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 18.02.2025).

6. Інфляційний звіт, січень 2025 року: Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/inflyatsiyniy-zvit-sichen-2025-roku> (дата звернення 20.02.2025).

7. Пляшко О.С., Кибукевич С.Ю. Соціально-економічні аспекти харчування в контексті сталого розвитку України. *Via Economica*. 2024. № 5. С. 78–86. DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-8559/2024-5-12> (дата звернення 10.02.2025).

8. Сташкевич І.О. Рівні продовольчої безпеки: визначення та фактори, які на них впливають. *Торгівля і ринок України*. 2024. № 1 (55). С. 34–46. DOI: <https://doi.org/10.33274/2079-4762-2024-55-1-34-46> (дата звернення 15.01.2025).

9. Халатур С.М., Ільченко О.О., Запара Ю.С. Фінансовий інжиніринг управління активами аграрних підприємств як запорука забезпечення продовольчої безпеки України. *Інвестиції: практика та довід*. 2024. № 17. С. 54–58. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2024.17.54> (дата звернення 18.01.2025).

10. Khalatur, S., Kachula, S., Oleksiuk, V., Kravchenko, M. and Klymenko, S. (2023), Anticrisis management as a basis for the formation of a financial mechanism for the sustainable development of agricultural business. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, no. 5 (52), pp. 341–356. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcactp.5.52.2023.4169> (дата звернення 24.01.2025).

11. Khalatur, S., Velychko, O., Oleksiuk, V., Kravchenko, M. and Karamushka, D. (2023), Financial security as a component of ensuring innovative development of agricultural production. *Financial and credit activity problems of theory and practice*, vol. 3 (50), pp. 341–356. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcactp.3.50.2023.4050> (дата звернення 28.01.2025).

12. Velychko, O., Velychko, L., Khalatur, S. and Roubik H. (2020), A guarantor in the quality management system of educational programs: a case of Ukrainian universities. *Problems and Perspectives in Management*, vol. 18 (4), pp. 153–166. DOI: [https://doi.org/10.21511/ppm.18-\(4\)-2020.14](https://doi.org/10.21511/ppm.18-(4)-2020.14) (дата звернення 26.01.2025).

13. Vinichenko, I.I., Honcharenko, O.V., Khalatur, S.M., Sitkovska, A.O., Prus, Y.O. and Korchahina, V.H. (2020), Innovation investment platform of complex ensuring the economic security of enterprises of agrarian industry. *Rivista di Studi sulla Sostenibilita*, vol. (2), pp. 63—79. DOI: <https://doi.org/10.3280/RISS2020-002-S1006> (дата звернення 22.01.2025).

14. Zghurska, O., Tashchenko, A., Dyma, O., Kubiv, S., Bazhenkov, I. and Safonov, Y. (2023), Ensuring food security at the household level: socio-economic diagnostics. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, vol. 2 (49), pp. 287—299. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptr.2.49.2023.4019> (дата звернення 08.02.2025).

15. Zhylenko, K.M., Khalatur, S.M., Pavlenko, O.P. and Pavlenko, O.S. (2022), Formation of macroeconomic indicators under the influence of MICE-tourism. *Academy review*, vol. 2 (57), pp. 249—266. DOI: <https://doi.org/10.32342/2074-5354-2022-2-57-19> (дата звернення 16.01.2025).

References:

1. Ahakerimova, R.Iu. (2024), "Analysis of modern threats to Ukraine's food security", *Agrosvit*, vol. 12, pp. 112—117. <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2024.12.112>.

2. Artimonova, I.V. and Kyrushun, D.V. (2024), "Economic aspects of the evolution of the concept of "food availability" in the context of ensuring the country's food security", *Sustainable development of economy*, vol. 3 (50), pp. 304—310. <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-50-45>.

3. Borodina, O.M. (2024), "To the question of the research methodology of the human right to food in a sustainable food system", *Economy of Ukraine*, vol. 4 (749), pp. 36—56. <https://doi.org/10.15407/economyukr.2024.04.036>.

4. Zoria, O.P., Zoria, S.P. and Mauer, D.R. (2023), "Directions of investment and innovation development of agricultural production of Ukraine in the conditions of European integration changes and food challenges", *Digital Economy and Economic Security*, vol. 8, pp. 83—88. <https://doi.org/10.32782/dees.8-14>.

5. State Statistics Service of Ukraine (2025), "Consumer price indices (inflation)", available at: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (Accessed 18 February 2025).

6. National Bank of Ukraine (2025), "Inflation Report, January 2025", available at: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/inflyatsiyniy-zvitsichen-2025-roku> (Accessed 20 February 2025).

7. Pliashko, O.S. and Kybukevych, S.Iu. (2024), "Socio-economic aspects of nutrition in the

context of sustainable development of Ukraine", *Via Economica*, vol. 5, pp. 78—86. <https://doi.org/10.32782/2786-8559/2024-5-12>.

8. Stashkevych, I.O. (2024), "Levels of food security: definitions and factors influencing them", *Trade and market of Ukraine*, vol. 1 (55), pp. 34—46. available at: <https://doi.org/10.33274/2079-4762-2024-55-1-34-46>.

9. Khalatur, S.M., Ilchenko, O.O. and Zapa-ra, Yu.S. (2024), "Financial engineering of asset management of agricultural enterprises as a guarantee of ensuring food security of Ukraine", *Investment: Practice and Experience*, vol. 17, pp. 54—58. <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2024.17.54>.

10. Khalatur, S., Kachula, S., Oleksiuk, V., Kravchenko, M. and Klymenko, S. (2023), "Anti-crisis management as a basis for the formation of a financial mechanism for the sustainable development of agricultural business", *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, no. 5 (52), pp. 341—356. <https://doi.org/10.55643/fcaptr.5.52.2023.4169>.

11. Khalatur, S., Velychko, O., Oleksiuk, V., Kravchenko, M. and Karamushka, D. (2023), "Financial security as a component of ensuring innovative development of agricultural production", *Financial and credit activity problems of theory and practice*, vol. 3 (50), pp. 341—356. <https://doi.org/10.55643/fcaptr.3.50.2023.4050>.

12. Velychko, O., Velychko, L., Khalatur, S. and Roubik H. (2020), "A guarantor in the quality management system of educational programs: a case of Ukrainian universities", *Problems and Perspectives in Management*, vol. 18 (4), pp. 153—166. [https://doi:10.21511/ppm.18-\(4\).2020.14](https://doi:10.21511/ppm.18-(4).2020.14).

13. Vinichenko, I.I., Honcharenko, O.V., Khalatur, S.M., Sitkovska, A.O., Prus, Y.O. and Korchahina, V.H. (2020), "Innovation investment platform of complex ensuring the economic security of enterprises of agrarian industry", *Rivista di Studi sulla Sostenibilita*, vol. (2), pp. 63—79. <https://doi.org/10.3280/RISS2020-002-S1006>.

14. Zghurska, O., Tashchenko, A., Dyma, O., Kubiv, S., Bazhenkov, I. and Safonov, Y. (2023), "Ensuring food security at the household level: socio-economic diagnostics", *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, vol. 2(49), pp. 287—299. <https://doi.org/10.55643/fcaptr.2.49.2023.4019>.

15. Zhylenko, K.M., Khalatur, S.M., Pavlenko, O.P. and Pavlenko, O.S. (2022), "Formation of macroeconomic indicators under the influence of MICE-tourism", *Academy review*, vol. 2 (57), pp. 249—266. <https://doi.org/10.32342/2074-5354-2022-2-57-19>.

Стаття надійшла до редакції 04.03.2025 р.